

Σχολική Διαρροή & Προκλήσεις:

Το παράδειγμα του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ζεφυρίου

Ζιάβρου Χρύσα

Κοινωνική Λειτουργός ΠΕ30
του ΕΕΕΕΚ Αγ. Δημητρίου

Υποχρεωτική Φοίτηση & Νομικό Πλαίσιο

- ❖ Στην Ελλάδα η φοίτηση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 4 ετών (δίχρονη προσχολική εκπαίδευση) έως και την ολοκλήρωση της Γ' Γυμνασίου ή μέχρι ο μαθητής γίνει 16 ετών.
 - ❖ Η νομοθεσία ορίζει ότι οι γονείς ή κηδεμόνες έχουν την ευθύνη για την εγγραφή και την τακτική φοίτηση του παιδιού.
 - ❖ Η αδικαιολόγητη απουσία ή η μη φοίτηση θεωρείται παράβαση της υποχρεωτικότητας και μπορεί να επιφέρει νομικές συνέπειες.
- 2

Ορισμός Σχολικής Διαρροής

- Η σχολική διαρροή αναφέρεται σε κάθε μορφή **διακοπής, αποστασιοποίησης ή ουσιαστικής αποσύνδεσης** του μαθητή από τη σχολική διαδικασία.
- Είναι φαινόμενο **πολυπαραγοντικό**: επηρεάζεται από οικογενειακούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και σχολικούς παράγοντες.
- Μπορεί να εμφανιστεί τόσο **εντός της υποχρεωτικής εκπαίδευσης**, όπου απαιτείται άμεση παρέμβαση, όσο και **μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση**, όπου καταγράφεται επίσημα.

Μορφές σχολικής διαρροής

Α. Μαθητές άνω της υποχρεωτικής φοίτησης (16–18+ ετών)

Επιτρέπεται τυπική, επίσημη διαγραφή

Μορφή

Ορισμός

**Επίσημη Σχολική Διαρροή
(Official Dropout)**

Τυπική διαγραφή ή διακοπή φοίτησης μετά τη λήξη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

**Πρόωρη Εγκατάλειψη
Εκπαίδευσης (Early School
Leaving)**

Νέοι 18–24 ετών που ολοκλήρωσαν μόνο την υποχρεωτική εκπαίδευση και δεν συνεχίζουν σε άλλη εκπαιδευτική ή επαγγελματική βαθμίδα.

Μορφές σχολικής διαρροής

Β. Μαθητές κάτω από την ηλικία υποχρεωτικής φοίτησης (4–16 ετών)

Δεν επιτρέπεται νόμιμη διαγραφή

Ενεργοποιείται σχολικό πρωτόκολλο αναζήτησης & παρέμβασης

Μορφή

Ορισμός

**Άτακτη Φοίτηση / Χρόνια Απουσία
(Chronic Absenteeism)**

Συστηματικές ή εκτεταμένες απουσίες που μειώνουν ουσιαστικά τη συμμετοχή του μαθητή στη σχολική ζωή.

**Κρυφή / Αφανής Διαρροή
(Hidden/Silent Dropout)**

Ο μαθητής παραμένει τυπικά εγγεγραμμένος, αλλά στην πράξη δεν προσέρχεται ή απουσιάζει μακροχρόνια, χωρίς επίσημη διαγραφή.

**Διακοπτόμενη Φοίτηση
(Stop–Start)**

Επαναλαμβανόμενες φάσεις πλήρους απουσίας και επιστροφής · ασυνεχής και ασταθής φοίτηση.

ΖΕΦΥΡΙ

Γεωγραφική ένταξη

Το Ζεφύρι ανήκει στον Δήμο Φυλής στη Δυτική Αττική, περιοχή με έντονα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά ευαλωτότητας.

Κοινότητα Ρομά

Στην περιοχή υπάρχει μεγάλος, ιστορικά εγκατεστημένος οικισμός Ρομά με υψηλό βαθμό χωρικής συγκέντρωσης και κοινωνικού αποκλεισμού.

Κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες

Έχουν καταγραφεί δυσκολίες σχετικές με στέγαση, πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, υγιεινή, σταθερή απασχόληση και ενταξιακές ευκαιρίες.

Δημόσια εικόνα

Η περιοχή συχνά παρουσιάζεται στον δημόσιο λόγο μέσα από το πρίσμα της παραβατικότητας, κάτι που ενισχύει τον στιγματισμό και τις συνθήκες αποκλεισμού.

3^ο Δημοτικό Σχολείο Ζεφυρίου

Προκλήσεις Σχολικής Διαρροής (α)

Πρόκληση	Περιγραφή Δυσκολίας	Ενδεικτικές Καταστάσεις
Οικογενειακή ζωή & επιβίωση	Μετακινήσεις γονέων, αστάθεια, εργασιακή πίεση	Εποχιακή εργασία → παιδιά μένουν με παππούδες · συνοδεία σε νοσοκομεία · φροντίδα μικρότερων αδερφών · θάνατος ή γάμος στην οικογένεια
Φτώχεια & βασικές ανάγκες	Έλλειψη βασικών αγαθών, υποβαθμισμένη κατοικία	Έλλειψη ρουχισμού/τροφής · παράγκες · μολυσμένο περιβάλλον οικισμού
Η φοίτηση δεν είναι προτεραιότητα	Άλλη ιεράρχηση αναγκών · επιβίωση πριν από εκπαίδευση	Άλλες προτεραιότητες · παιδιά σε καθήκοντα φροντίδας οικίας, πιθανή εργασία

Προκλήσεις Σχολικής Διαρροής (β)

Άξονα Πρόκληση	Περιγραφή Δυσκολίας	Ενδεικτικές Καταστάσεις
Πολιτισμικές ασυμβατότητες	Διαφορετική θεώρηση ζωής και εκπαίδευσης	Φόβος αφομοίωσης Προφορική κουλτούρα ως «συμβόλαιο» Πρόωροι γάμοι κ.ά.
Γλωσσικά εμπόδια	Διγλωσσία χωρίς υποστήριξη	Δυσκολία κατανόησης Περιορισμένο λεξιλόγιο
Απουσία προσχολικής φοίτησης	Έλλειψη σχολικής ετοιμότητας	Έντονο μαθησιακό κενό από την πρώτη τάξη

Προκλήσεις Σχολικής Διαρροής (γ)

Άξονας Πρόκλησης	Περιγραφή Δυσκολίας	Ενδεικτικές Καταστάσεις
Διαχείριση τάξης	Ετερογένεια, γλωσσικά εμπόδια	Παιδιά δεν κατανοούν Δυσκολία ρύθμισης συμπεριφοράς
Αναλυτικό Πρόγραμμα	Δεν ανταποκρίνεται στη μαθησιακή αφετηρία	Αδυναμία ουσιαστικής προσαρμογής
Τυπική αξιολόγηση	Κριτήρια που δεν λαμβάνουν υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο	Συστηματικά χαμηλές επιδόσεις → εμπέδωση αποτυχίας
Ασυνέχειες εκπαιδευτικού συστήματος	Συχνές αλλαγές εκπαιδευτικών	Έλλειψη σταθερής σχέσης και εκπαιδευτικού ρυθμού
Επιπτώσεις τηλεεκπαίδευσης	Απομάκρυνση από τη μαθησιακή διαδικασία	Έλλειψη εξοπλισμού Μη συμμετοχή
Απώλεια επαφής με μαθητές	Ανεπίσημες μετακομίσεις ή πολυήμερες απουσίες οικογενειών	Αναζήτηση στον οικισμό

Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στη Σχολική Διαδρομή (α)

Κοινωνικο-συναισθηματική Υποστήριξη

- Εντοπισμός κοινωνικών/οικογενειακών δυσκολιών
- Ατομική υποστήριξη μαθητών
- Συμβουλευτική γονέων
- Καθοδήγηση σε θέματα ορίων & ρουτίνας
- Παραπομπή σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας & πρόνοιας

Έγκαιρη Ανίχνευση & Πρόληψη

- Παρακολούθηση απουσιών & μοτίβων κινδύνου
- Κοινωνική διερεύνηση αναγκών
- Συνεργασία με εκπαιδευτικούς για πρώιμες ενδείξεις
- Εξατομικευμένα πλάνα παρέμβασης
- Μηχανισμοί έγκαιρης ειδοποίησης

Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στη Σχολική Διαρροή (β)

Συνεργασία με Οικογένεια

- Ενίσχυση επικοινωνίας σχολείου–γονιών
- Διαμεσολάβηση σε περιπτώσεις χαμηλής συμμετοχής
- Στήριξη οικογενειών με κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες
- Σχολικές ή κατ' οίκον συναντήσεις όπου χρειάζεται ¹²
- Εκπαίδευση γονέων για την υποχρεωτική φοίτηση

Συνεργασία με Εκπαιδευτικούς & Διεύθυνση

- Τακτικές συναντήσεις με εκπαιδευτικούς
 - Κοινός σχεδιασμός πλάνων υποστήριξης
 - Υποστήριξη στη διαχείριση συμπεριφοράς & προσαρμογής
 - Ενημέρωση διεύθυνσης για σοβαρά περιστατικά
-

Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στη Σχολική Διαρροή (γ)

Διασύνδεση με Υπηρεσίες & Φορείς

- Συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες δήμου
- Παραπομπές σε ΚΕΔΑΣΥ, Κέντρα Ψυχικής Υγείας κ.ά.
- Δικτύωση με ΜΚΟ & κοινοτικές δομές
- Συντονισμός πολλαπλών παρεμβάσεων
- Παρακολούθηση εξέλιξης φορέων & ανατροφοδότηση

13

Σχολική Κοινότητα & Πρόληψη

- Υλοποίηση προγραμμάτων ενδυνάμωσης
- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων μαθητών
- Προώθηση ένταξης & διαπολιτισμικής κατανόησης
- Οργάνωση ομάδων γονέων & μαθητών
- Συμβολή σε πολιτικές πρόληψης διαρροής

Καλές Πρακτικές Του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ζεφυρίου (α)

Πρακτική	Τι Γίνεται στο Σχολείο
Ελκυστικό σχολείο	Δημιουργία ασφαλούς κλίματος · όσο γίνεται αισθητική φροντίδα με περιορισμένους πόρους
Προσαρμογή ύλης	Μάθηση συνδεδεμένη με καθημερινότητα των παιδιών · βιωματικές δραστηριότητες
Προφορικότητα & συμμετοχή	Απλούστευση ύλης, χρήση προφορικών μεθόδων, ενίσχυση κατανόησης
Σχέσεις εμπιστοσύνης	Οικοδόμηση δεσμού μαθητή–εκπαιδευτικού που λειτουργεί προστατευτικά

**Καλές Πρακτικές
Του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ζεφυρίου (β)
Πρακτικές Προσέγγισης & Υποστήριξης Οικογενειών**

Πρακτική	Περιγραφή
Καθημερινή αναζήτηση παιδιών & Επισκέψεις στα σπίτια	Κ.Λ. και εκπαιδευτικοί βγαίνουν στον οικισμό για προσέλευση Δημιουργία «γέφυρας» επικοινωνίας
Κάλυψη βασικών αναγκών	Ρούχα, τρόφιμα, σχολικά είδη για στήριξη οικογενειών
Προγραμματισμό Ιατρικών ραντεβού	Εμβολιασμοί, οδοντίατροι κ.ά. είτε μέσα στο σχολείο είτε εκτός. Συνοδείες οικογενειών όπου κρίνεται απαραίτητο.
Συνεργασία με φορείς	Παράρτημα Ρομά, Δήμος, κοινωνικές υπηρεσίες κ.ά.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΑΘΗΤΗ ΠΟΥ «ΕΞΑΦΑΝΙΖΕΤΑΙ» (α)

Βήμα	Ενέργεια	Στόχος
1	Καταγραφή απουσιών	Έγκαιρη αναγνώριση κινδύνου
2	Τηλεφωνική επικοινωνία	Διερεύνηση λόγων
3	Κατ' οίκον επίσκεψη	Επαφή με οικογένεια – καταγραφή συνθηκών
4	Αναζήτηση στον οικισμό	Έλεγχος για ανεπίσημη μετακόμιση

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΑΘΗΤΗ ΠΟΥ «ΕΞΑΦΑΝΙΖΕΤΑΙ» (β)

Βήμα	Ενέργεια	Στόχος
5	Σχεδιασμός & Υλοποίηση Παρέμβασης για προσέλευση μαθητών	Επανεένταξη
6	Συνεργασία με φορείς & ευρύτερη κοινότητα	Επίλυση εμποδίων
7	Σε περίπτωση μη επιστροφής στο σχολείο ή υπάρχει δυσκολία εντοπισμού μαθητή & οικογένειας: Ενημέρωση Διεύθυνσης & Εισαγγελία Ανηλίκων	Αναζήτηση & προστασία δικαιώματος φοίτησης

Ευχαριστώ πολύ!